

Pieta za děti, jimž svět dospělých otrávený nenávistí nedovolil dospět

20.4.2026 - Adam Pluhař | Technická univerzita v Liberci

Čtení pohádek, básniček i zpěv písní provázely v liberecké ulici Kunratická pietu za děti, kterým svět dospělých a zvrácené rasové zákony během druhé světové války neumožnily dospět. Dojemná připomínka zavražděných dětí se uskutečnila v den Jom ha-šoa v místě někdejšího koncentračního tábora pro Romy a Sinty u památníku „Dětem, které nepoznaly svět“. Popud k uspořádání akce vzešel od studujících katedry historie FP TUL a studující se také podíleli na zorganizování piety.

Dětské oběti holokaustu jsou podle současných výzkumů vyčísleny na 1 500 000. Jen v Liberci se v rámci projektu „Návrat domů“, na kterém dlouhodobě pracuje katedra historie Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TUL, podařilo identifikovat jména a osudy 89 dětských obětí holokaustu. Patří mezi ně i jedenáct dětí, jejichž krátké životy připomíná rochlický památník – místo piety konané v úterý 14. dubna.

„Během připomínek holokaustu jsou děti často opomíjeny, a to nás inspirovalo. Chtěli jsme je vrátit na světlo. Byť je to židovský svátek, obecně se o romských obětech většinou mlčí – nechtěli jsme, aby se na tyto děti zapomínalo. Je tu například jméno Maria Klimt. Maria nebyla hrozbou, nebyla nepřítelem. Byla to roční holčička. Přesto ji zvrácená ideologie a rasové zákony označily za méněcennou – za cikánku – a tím jí vynesly trest smrti,“ říká Filip Špringl, student třetího ročníku historie na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické TUL (FP). Na uspořádání akce se podílel spolu se spolužáky Vladimírem Šebestou a Karolínou Mencovou.

Popudem k zorganizování piety bylo také vandalské poničení památníku. Neznámý vandal sekl před časem do pamětní desky a hanlivě přepsal pamětní nápis na lavičce partyzána Josefa Serinky. *„I když bychom si přáli, aby minulost zůstala minulostí, ozvěny staré nenávisti tu stále cítíme. Je těžké pochopit, proč někdo ničí právě místa věnovaná památce těch, co bojovali za svobodu, nebo ničí památníky věnované dětem, které se ničím neprovinily. Nesmíme k tomu mlčet. Lhostejnost totiž otvírá dveře další agresí,“* vysvětluje Filip Špringl.

U památníku se objevily svíčky, větrníky, i vzkazy dětem, které během holokaustu přišly o život. K akci se ve stejný čas spontánně připojili čtením pohádek také studující pražské DAMU pod vedením Kateřiny Schwarzové.

Pohádky místo projevů

Namísto proslovů zvolili organizátoři jinou formu vzpomínky – četbu pohádek a recitaci básniček. Symbolicky tak zavražděným dětem vrátili alespoň část toho, co jim bylo upřeno.

Pohádky četli zástupci univerzity, veřejného života, pedagogové, studující i děti. Pohádky přečetli rektor Aleš Kocourek, prorektorka Zuzana Pechová nebo proděkan FP Jan Pícek. Ze záznamu vyprávěli příběh také Martin Gorman a Michal Stehlík z podcastu „Přepište dějiny“, kteří před časem uspořádali podobnou akci k uctění dětských obětí vyhlazení Lidic. Stali se tak inspirací pro libereckou pietu.

Silné momenty přinesli pamětníci. Pavel Jelínek, poslední přeživší holokaustu z Liberce četl pohádku inspirovanou vzpomínkou na svou dětskou kamarádku Hanku Taussigovou, která zahynula v

Osvětími. Jeho poselství bylo stručné a naléhavé: „*Nikdy nezapomenout.*“

Věra Vohlídalová, válečné dítě narozené v exilu ve Velké Británii, kam rodina prchla před nacismem, přednesla vlastní pohádku věnovanou dětem jedné britské školní třídy. Došlo ale i na zpěv – prorektor Zbyněk Koldovský doprovodil na kytaru svoji dceru, která zazpívala písně od Melanie Martinez.

Podle doktorky Kateřiny Portmann, spoluorganizátorky akce a vedoucí projektu „Návrat domů“, jsou dětské oběti holokaustu nejsmutnější. *„Děti jsou v dějinách často neviditelné. Mluvíme o nich jako o obětech, ale vlastně neznáme jejich životy,“* říká Kateřina Portmann. Studentskou iniciativu hluboce oceňuje: *„Je to zároveň ukázka empatického přenesení vědeckých poznatků do veřejného prostoru. Uctění památky dětských obětí holokaustu čtením pohádek a zpěvem písní je silným gestem. Vysílá jasný signál veřejnosti: my dospělí máme povinnost nekompromisně chránit práva všech dětí.“*

Osudy, které nesmí zmizet

V rámci projektu „Návrat domů“, který mapuje oběti holokaustu v Liberci, plyne, že ze 771 libereckých mužů, žen a dětí, označených za Židy/Židovky, přežilo druhou světovou válku pouze 55 osob. Výzkumníkům se podařilo vrátit jména a příběhy stovkám dospělých, ale také 89 dětem původem z Liberce a okolí.

Jedním z těchto dětí je i desetiletý Herbert Glaessner. Vyrůstal v rodině německých nacionalistů a katolíků – jeho otec byl dokonce členem Henleinovy SdP a přičlenění k Říši nadšeně vítal – a malý Herbert o svém židovském původu pravděpodobně ani nevěděl. Následoval strmý pád: s rodiči se musel přestěhovat z luxusní vily v Liberci do pražských sběrných bytů a nakonec v říjnu 1941 rodina nastoupila do jednoho prvních transportů do ghetta v Lodži. Tam byl Herbert s celou svou rodinou zavražděn.

Další z dětí, Anna Rosenbachová, sice válku přežila, přišla však o celou rodinu. Narodila se v roce 1927 do rodiny židovského právníka, jenž patřil ke společenské elitě města. Před zábořem pohraničí opustili Rosenbachovi Liberec a nejisté útočiště našli v obci Libníkovice. V červenci 1942 však následovala deportace do ghetta Terezín. O něco později byli Rosenbachovi zařazeni do transportu směr Estonsko. Rodiče a bratr Heřman byli zavražděni na pláži Kalevi v Litvě. Druhý bratr Anny, Karel, zemřel pravděpodobně nedlouho po nich. Válku přežila pouze Anna, která byla jako 15letá určena spolu s dalšími 46 ženami na práci. Prošla si velmi náročnou anabází řady táborů, kde žila v naprosto nelidských podmínkách a musela předčasně dospět. Osvobození se dočkala v koncentračním táboře Bergen – Belsen. Po skončení války přijela do Liberce, kde se však nedomohla vrácení rodinného majetku. Situace ve městě, fakt, že nikdo z jejich blízkých holokaustu nepřežil, a pocit naprostého osamocení, ji nakonec vedly k rozhodnutí přestěhovat se do Prahy. Následně přesídlila do nově vznikajícího státu Izrael.

Projekt „Návrat domů“, který mapuje právě tyto tragické příběhy spojené s obdobím holokaustu, vyústil ve vznik odborné monografie „Návrat domů. Po stopách obětí holokaustu v Liberci“ (Kalendář Liberecka, 2024). Publikace získala cenu „Kniha Libereckého kraje roku 2025“ i ocenění „Počin na území města Liberec“. Psali jsme. Kniha se také dostala do širší nominace na Magnesia Litera v kategorii nakladatelský počin.

Doktorka Portmann převzala loni Cenu ministra školství, mládeže a tělovýchovy za vynikající vzdělávací činnost na vysoké škole. Psali jsme.

Letos v dubnu převzala za přínos v oblasti vzdělávání, demokracie a lidských práv Medaili města Liberce. Psali jsme.

Adam Pluhař

<https://tuni.tul.cz/a/pieta-za-deti-jimz-svet-dospelych-otraveny-nenavisti-nedovolil-dospet-167655.html>
1